ה: קרבן מצרפין שקלים פרק שני שקלים העדה

תחתיהן משום שבועת תקנה אלא לרבי לעזר נשבעים לבני העיר הדא היא דר׳ שמעון נשבעים לגזברים גזברים מאי עבידהיהו נשבעים לבני העיר במעמד גזברים כי היכי דלא לחשדינהו אי נמי דלא נשוו להו פושעים ^א^אע״פ שקבלו בני העיר לשלם אין ההקדש ^ו^יוצא בלא שבועה: הפריש שקלו ואבד ר׳ יוחנן^[א] אמר חייב באחריותו ^(א)^ עד שימסרנו לגזבר רבי שמעון בן לקיש אומר הקדש ברשות הגבוה בכל מקום שהוא מתניתא פליגא על ר״ש בן לקיש [א]נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהם [ב]לא עוד היא משום שבועת תקנה: ^(א)^תני׳ ^ב^הראשונים נופלים לתקלין חדתין והשניים נופלין לתקלין עתיקין. אלו הן הראשונים ואלו הן השניים רבי פנחס בי ^ג^ר׳ חייא (חנינא) ור׳ אבא מרי חד אמר אלו ששלחו בני העיר תחלה והרנה אמר אלו שהגיעו לידי גזברין תחלה:

הלכה ב מתני׳

^י^הנותן שקלו לחבירו לשקול על ידו ושקלו על ידי עצמו אם נתרמה התרומה מעל ^ד^השוקל ^(ב)^שקלו מן ההקדש ונתרמה התרומה וקרבה הבהמה מעל ממעשר שני ומדמי שביעית יאכל כנגדן:

גמ׳ השוקל כו׳ אנן ^ד^ תנינן אם קרבה הבהמה ותני דבי ר׳ אם נתרמה התרומה (נ״א אנן תנינן אם נתרמה התרומה ותני דבית רבי אם קרבה הבהמה אמר ר׳ לעזר מאן תנא אם קרבה הבהמה ר״ש דר״ש אומר מיד וכו׳) מאן תנא אם נתרמה התרומה רבי שמעון היא דאמר^ה^ רבי שמעון [ג]מיד היה מקבל מעותיו והכהנים זריזים הן וקשיא אילו הגונב עולתו של חבירו ושחטו סתם סתמא לא לשם בעלים הראשונים מכפרת אמר ר׳ יודן תיפתר במסוים משל^ו^ בית רבן גמליאל שהיה מתכוין [ד]ודוחפו לתוך הקופה ^(ג)^ וחש לומר שמא לשיריים הן נופלין וכי יש מעילה בשירים אלא כרבי מאיר דרבי מאיר אומר ^ה^מועלין^ז^ בשיריים [ה]עוד היא במסוים ^ח^של בית רבן גמליאל [ו]שהיה מתכוין יתורמו לשמו: מה נהנה ^(ג)^א״ר אבין בשם רבנן דתמן מכיון שב״ד ראוין למשכן ולא משכנו כמו שנהנה: ממעשר שני וכו׳ דכתיב ^1^אך בכור אשר יבכר לה׳ בבהמה ^(ד)^לא יקדיש איש אתו כל^ט^ שהוא קודש ^י^אין קדושה חלה [עליו] כיצד הוא עושה מביא סלע של חולין ואומר מעות מעשר שני ^(ה)^בכל מקום שהן יהו מחוללין על סלע זו ואותה סלע נתפס לשם מעשר שני [ז]והשאר נעשו שקלים:

גוברין מאי עבידתייהו. וה״פ לר״ל כיון דאין הגוברין חייבין באחריות שקלים אלו א״כ הקדשות נינהו ואין נשבעין על ההקדשות כאילו לכ״ע: **ותני נשבעים לבני העיר.** ליטול שכרן במעמד הגוברין מפני שהפסיד על ההקדש: **אע״פ שקיבלו וכו׳.** אלר׳ יוחנן קאי דקאמר דשבועה זו תקנת חכמים היא שאין הקדש יוצא בלא שבועה הלכך אפילו קיבלו אנשי העיר עליהן ואמרו הואיל ואנו משלמין אין רצוננו שישבע השליח שהוא נאמן לנו אין שומעין להן באין הקדש יוצא בלא שבועה: **חייב באחריותו.** אפילו לאחר שנתרמה התרומה עד שימסרנו לגזבר: **הקדש ברשות גבוה בכל מקום שהוא.** ואפילו קודם שנתרמה פטור: **ובני העיר שוקלין תחתיהן.** ואע״ג כי גזא דרחמנא הוא אף קודם שנתרמה יהיו בני העיר פטורין: **ותני לא עוד היא משום שבועת התקנה.** אף זו מן התקנה שלא יזלזלו בהקדשות וישלחו אותן ע״י שליח אלא כל אחד יביא שקלו בעצמו לשם דמלוה כי יותר מבשלוחו: **תני הראשונים וכו׳.** אגמלאו או שהחזירום הגנבים קאי דהשתא שניהם לפניהם: **אלו ששלחו בני העיר תחלה.** הן הראשונים: **והורנה אמר.** ואידך אמר:

הלכה ב מתני׳ על ידו. בשבילו והלך השליח ושקלו בשביל עצמו: **אם נתרמה התרומה.** קודם ששקל בשביל עצמו: **מעל.** דמיד שנתרמה התרומה על העתיד לגבות היה זה השקל שנתן לו חבירו לשקול עליו ברשות הקדש וכשנתנו בשביל עצמו נהנה מן ההקדש ובגמרא מפרש מה נהנה: **השוקל שקלו מן ההקדש.** שהיו בידו מעות שהוקדשו לבדק הבית וכסבור שהן של חולין ושקל מהן שקלו ונתרמה התרומה וקנה בהמה בלומה התרומה והקריבוה או נתחייב השוקל קרבן מעילה אבל לא קודם לפי שאין מעילה אלא כמוציא מן ההקדש לחולין אבל המוציא מהקדש להקדש אע״פ שנהנה אינו מועל אלא אחר שעשה מעשה בהקדש השני: **יאכל כנגדן.** בגמרא מפרש לה: **גמ׳ אנן תנינן.** ברישא דמתניתין אם נתרמה התרומה ותנאי דבי רבי תני אף ברישא וקרבה הבהמה ולא פליגי דתנא דידן סמיך אסיפא שמפרש בה מעילת שניהם (והר״ש הניח בלא ערך): **ה״ג אר״א דלא כר״ש דר״ש אומר.** לקמן ספ״ד: **מיד היה מקבל מעותיו.** ר״ש פליג אהא דתנן התם המספק אינו מקבל את מעותיו עד שיהא המזבח מרצה ור״ש סובר דמיד היה מקבל את מעותיו ולא חיישינן שמא יארע בהן פסול ונמצא ההקדש נפסד מפני שהכהנים זריזין הן הרי שאפילו לא קרבה הבהמה אלא שקנו אותה כבר יצאו המעות לחולין ומעל: **וקשיא.** אמתניתין למה מעל אילו מי שגנב עולתו של חבירו ושחטה סתם ודאי לבעלים הראשוני׳ מכפרת א״כ ה״נ גבי שקלים כשניתנו ללשכה אינו ניכר השקל של מי הוא והוא נתרם סתם לשם מי שהוא ומחזר השקל לבעלים הראשונים ולמה יהא חייב קרבן מעילה: **במסויים.** שניכר וידוע שהוא של פני ואיירי שעשה כמו שעשו של בית רבן גמליאל כדתנן לקמן פ״ג שהיה מתכוין וזורקו לקופה: **ופריך וחש לומר וכו׳.** למה הוא מביא קרבן מעילה דלמא לא נקנה בהמה משקל זה אלא נישתר בקופה הגדולה והן שירי הלשכה: **וכי יש מעילה בשיריים:** בתמיה: **אלא כר״מ וכו׳.** וכי נוקים סתמא דמתניתין כר״מ דסובר יש מעילה בשיריים ולית הלכתא כוותיה אלא כר״י דפליג עליה: **ותמני עוד היא במסויים וכו׳.** כלומר כבר אוקימנא לה במסויים וכבית ר״ג א״כ איכא למימר שידוע שמשקל זה קנו בהמה: **מה נהנה.** ולמה תנן שמביא קרבן מעילה דמאי דנהנה דקעביד מלוה לאו הנאה היא דמלות לאו ליהנות ניתנו: **כמו שנהנה.** שהציל עצמו בממון ההקדש ונהנה בשקל הזה: **כל שהוא קדש אין קדושה אחרת חלה עליו.** הלכך שקל זה ששקל מעות מעשר שני אינו קדוש כלל לשם קרבנות: **כיצד הוא עושה.** אם שקל שקלו ממעשר שני או משביעית: **והשאר.** משום הראשונות שנתן לשם מחצית השקל נעשין שקלים שהרי כחולין הן עכשיו:

מתני׳

עוד היא משום תקנה. כלומר כמו למעלה דשבועת השליח משום תקנה ה״נ תשלומין דבני העיר נמי משום תקנה כדי שיהא הבעלים נוהרים בשמירתן. ומ״מ כשנתרמה התרומה כיון דקאי לגמרי ברשות הגזבר לא עבדו רבנן תקנתא וי״מ לענין שבועה דאפילו קודם שנתרמה אין לו להבלית לישבע אלא שבועה דרבנן ועוד נ״מ דאין משלמין כפל על המעות הללו לאחר שהופרשו לשקלו אף שעדיין ביד בעלים: **הראשונים כו׳.** אגמלאו או שהחזירום הגנבים קאי דהשתא שניהם לפניהם: **ששלחו בני העיר תחלה.** הן הראשונים: **מתני׳ אם נתרמה התרומה.** קודם ששקל בשביל עצמו כיון דהתרומה היא גם על העתיד לגבות נמצא היה השקל זה שנתן לו לשקול עליו ברשות ההקדש וכששקלו בשביל עצמו הרי נהנה מן ההקדש לפיכך מעל ובגמרא מפרש מה נהנה: **מן ההקדש.** שהיה בידו מעות שהקדיש לבדק הבית וכסבור שהם של חולין ושקל מהן שקלו ונתרמה התרומה וקנה בהמה בלותו תרומה והקריבוה: או נתחייב השוקל קרבן מעילה אבל קודם לכן לא מעל לפי שאין מעילה אלא במוציא מן ההקדש לחולין אבל המוציא מן ההקדש להקדש אע״פ שנהנה אינו מועל אלא אחר שעשה מעשה בהקדש השני והא דלא תני לה ברישא נמי קרבה הבהמה משום דברישא המעילה בדבר שאין בו פגם דמתחלה נמי כשנתן זה לשקול על ידו להוליכה לגזבר נתן והרי נתן לגזבר לכך מעל מיד אבל הכא דהמעילה בדבר שיש בו פגם דמתחלה הוקדש המעות לבדה״ב וזה נתן לשקל להקרבה אינו מעל עד שיפגום כדתנן לה במס׳ מעילה (י״ח) כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום שאין בהם פגם כיון שנהנה מעל כן הוא לשון הגאון החסיד ז״ל: **יאכל כנגדן.** בגמרא מפרש לה: **אנן תנן.** ברישא נתרמה תרומה דמשמע דמעל תיכף אף שלא קרבה ותני דרבי בברייתא גם ברישא וקרבה: **מאן תנא נתרמה.** דמעל מיד אף בשלא קרבה עדיין: **ר״ש.** כספ״ד מיד היה מקבל מעותיו. המספק קרבנות היה מקבל המעות מיד נמצא תיכף כשנתרמה נעשה קדשי מזבח וזה השקל שנתן לו לשקול ע״י ולפיכך מעל מיד דאילו לתנא דמתני׳ דס״ל המספק אינו מקבל מעותיו עד שיהא המזבח מרצה אע״פ שנתרמה הרי היה כאילו לא נתרמה עדיין דמה לי כשהן בלשכה או ביד הגזבר כיון שאינו נותנה עדיין לצורך הקרבנות ולא מעל עד שקרבה: ה״ג **דר״ש אומר מיד היה מקבל מעותיו.** ותו לא דכאן אין לאחריות מוכח עליו רק שיגיע שקלו להקדש וכיון שנתרמה על חבירו הוי דהקדש משא״כ גבי המספק צ״ל דזריזין הן כדי שלא יבוא לידי פסול ולכן לקמן גרסי׳ לה דכהנים זריזים הם: **לשם בעלים הראשונים מכפרת.** אמתני׳ פריך אמאי מעל בששקל ע״י עצמו הלא [illegible]

משנת אליהו

באחריותו מ״מ לאו נכסיו דמי. ולי קשיא למה נשבעים כיון דהוי הקדש. על זה אמר משום תקנה ישרין עיד דר״י ניחא נשבעין לגוברין ואר״ל לכה״ע משום תקנה. דס״ל דלא כר״ש ולאו נכסיו הן. וגם כשיטא צ״ל משום תקנה ולא נקט נשבעין לגוברין כו׳ לכה״ע אלא משום אורחא דמילתא דעלמא דנתרמה שיהא עפי לגוברין ויצא נתרמה לשיטן. וגם דנשיטא עיקר השבועה מדאורייתא משא״כ ברישא משום שפשוט ליתן לפ״ח קנסינן להו מדרבנן אבל לר״א דמוקי כר׳ שמעון ונכסיהם נכסיו הן משום דחייבין באחריותן נשבעין לגוברין מאי עבידתייהו. ותני נשבעין לבה״ע במעמד גוברין כי היכי כו׳ א״נ דלא ליפור להו פושעים אע״פ שקבלו בה״ע לשלם אין ההקדש יוצא בלא שבועה והיינו דוקא ברישא בנתרמה דשייכא להגוברין ובהקדש דמי אע״ג דמשלמין הייט משום דפשעו אבל אם רצו בה״ע למחול שבועתם אין שומעין להם דהא כבהקדש הוא ואין הקדש יוצא בלא שבועה ובכ״ש בסיפא נשבעין משא״כ בלא נתרמה לדידיה ומדוקדק ליישנא דנתרם דנקוף דבריו של ר״ל הוא מ״מ אע״פ כו׳. והרמב״ם פסק כר׳ יוחנן נגד ר״ל. ולדידיה אין לך יקר נשבעין ומשלמין. והרמב״ם לשיטתו שפסק בפ״ג מהל׳ שכירות הלכה ב׳ ובפיה״מ תהלכות טוען דתקנו שנשבעין על ההקדשות כעין של תורה ולכן פסק כאן דנשבעין לכן שהוא כעין דאורייתא ותי״מ כיון שחייבין באחריותן ולאו נכסיו דינא דהקדש דאין יוצא בלא שבועה ולכן פסק אע״פ שבכ״ע רילין למחול שבועתו אין שומעין והוא מוכח מדר״א לר״י במכ״ם דהא לר״א נכסיהם נכסיו ואפ״ה א״י למחול כ״ש לר״י דנכסיהם לא נכסיו [illegible]

ריבב״ן

שלא נתרמה התרומה וההפסד לבני העיר: **אלו ואלו שקלים.** ירושלמי תני הראשונים נופלין לתקלין חדתין והשניים נופלין לתקלין עתיקין אלו הן ראשונים אלו הן שניים ר׳ פינחס ור׳ אבא מ״ח אלו ששלחו בני העיר תחלה ותרנה אמר אלו שהגיע ליד הגזבר תחלה: **ואין עולה להן לשנה הבאה.** מפרש ביומא בפר׳ שני שעירי טעם לפי שאין חובות שנה זו קרבין לשנה הבאה מתני׳ דלא כר׳ יהודה דאמר התם עולין לשנה הבאה: **משנה ב הנותן שקלו לחבירו לשקול על ידו ושקלו ע״י עצמו מעל.** דנהנה מן ההקדש הואיל שכבר נתרמה התרומה וכל היכא דאיתיהו בי גזא דרחמנא איתיהו וזה נתכוין לשקול לצאת חובתו כסבור שלא נתנה לו חבירו מעל חייב קרבן מעילות כדין הנהנה מן ההקדש שוגג: **מן ההקדש.** היו מעות הקדש בידו [וכסבור] חולין הן ונתנן לשקלו וקרבה בהמה מעל סתמא דלא כר׳ שמעון דתניא בתוספתא פ״א השוקל שקלי זוזיו מן ההקדש כיון שלקחו בהמה [מעל] ד״ר שמעון וחכ״א לא מעל עד שיזרקו הדמים: **ממעשר שני יאכל כנגדו.** אם נתן השקל ממעות מעשר שני יחללנו על מעות שבידו ויאכלם בירושלים וכן דמי שביעית יחללם במעות אחרים וינהוג בהן קדושת שביעית:

תקלין חדתין

אה״נ דפטורים אלא תקנתא דרבנן היא: **אלא לר״א.** דמוקי ליה כר״ש דוקא ע״כ דס״ל דשבועה זו לאורייתא הא ניחא בשבועה שנשבעין לבני העיר שפיר מוקמת לה כר״ש דכיון שחייב באחריותן נכסים דידהו נינהו ולא של הקדש אבל נשבעין לגוברין דרישא אפי׳ אי תוקמת לה כר״ש נמי תקשה לך דכיון שברשות הגזברים הם דהקדש נינהו ושבועה זו למה הא אין נשבעין על ההקדש ונשאר בקושיא ומה שכתוב בספרים ישנים נשבעין לבני העיר במעמד גוברין ל״ג הכא ובש״ס דבבלי ג״כ ל״ג גרסי׳ לה אליבא דשמואל דמתרץ לרומיא דמתני׳ דהכא ודהתם דמיירי בש״ס ונשבעין ליטול שכרן וקשיא לן התם א״ה נשבעין לבני העיר מיבעי ליה ולהא משני התם רבה נשבעין לבני העיר במעמד גוברין ולהך תירוצא לא ניחא לן לאוקמא מתני׳ כר״ש אלא דאתיא ככ״ע ומאן דמוקי לה התם כר״ש לתרוצי רומיא דמתני׳ מוקי מתני׳ בשומר חנם ולא ק״ל דמיירי בש״ס ומאי נשבעין לגוברין במעמד גוברין ולכך כי פריך התם אהך תירוצא דמוקי לה כר״ש מהא דנשבעין לגוברין נשאר בקושיא ולא מתרץ לה כדמתרץ רבה אליבא דשמואל משום דהך תירוצא אינו אלא למאן דמוקי מתני׳ בש״ש ומאן דמתרץ לה כר״ש ע״כ לית ליה דמתני׳ איירי בש״ש דאל״כ אמאי דוחקיה לאוקמי מתני׳ כיחידאה דאי בש״ש איירי מתני׳ אתיא ככ״ע אע״כ דליתא להך תירוצא הכא: **ואבד.** קודם שנתרמה התרומה וי״מ אפי׳ לאחר שנתרמה התרומה: **ל״ש שכן.** ואפי׳ נאבדה קודם שנתרמה התרומה:

מסורת הש״ס

א) עי׳ חולין קלט א, ב) תוספתא פרק א, ג) חגיגה, ד) עי׳ תוספתא מעילה פ״א, ה) לקמן פ״ד הל״ה, ו) לקמן פ״ג הל״ג, ז) לקמן פ״ד הל״ב ובבלי קדושין נד א, ח) מש, ט) עי׳ ערכין כט א,

עין משפט
נר מצוה

ט א מיי׳ פ״ג משקלי׳ הלכה ח:
י ב מיי׳ שם הל״ט והשגות:
יא ג מיי׳ שם הל״י ופרק ו ממעילה הל״ג:
יב ד מיי׳ שם הל״ח:
יג ה מיי׳ שם פ״ב הל״ו וכה״ח:
יד ו מיי׳ פרק ו מערכין הל״ח:

נוסחת הבבלי

(א) תני רבי אומר הראשונים היו נופלין כו׳: (ב) שקלו ממעות הקדש כו׳ מעל מדמי מעשר שני כו׳: (ג) א״ר אבין כיון שנתנו ב״ד עיניהם למשכן כו׳: (ד) לא יקדיש אותו: (ה)) בכ״מ שהן מחוללין כו׳ ואותן נתפסין כו׳:

הגהות הגר״א

[א] ה״ג דתני נשבעין לבני העיר וכו׳: [ב] נ״ל עוד היא משום תקנה. וה״פ כי היכי דלעיל דשבועת השליח משום תקנה ה״נ תשלומין דבני העיר נמי משום תקנה כדי שיהיו הבעלים נוהרים בשמירתן: [ג] ה״ג דלר״ש מיד היה מקבל מעותיו ותו לא ומלות והכהני׳ זריזין הן נמחק דהא כאן אין אחריו׳ מוכח עליו רק שיגיע שקלו להקדש וכיון שנתרמה על חבירו הוי דהקדש משא״כ גבי המספק צ״ל דזריזין הן כדי שלא יבוא לידי פסול ולכן לקמן גרסינן לה דכהנים זריזין הן: [ד] ל״ג ודוחפו לתוך הקופה. דא״כ לא הוי פריך וחש לומר וכו׳. ולקמן על קושיא דוחש לומר שמא לשיריים וכו׳. משני עוד היא תפתר וכו׳ דוחפו לקופה. והמפרשים נדחקו בזה מאוד. ועיין בק״ע: [ה] נ״ל עוד היא תפתר וכו׳: [ו] נ״ל שהיה מתכוין ודוחפו לקופה כדפרישית לעיל: [ז] נ״ל והראשונים נעשו שקלים דהיינו מה שנתן בראשונה לשקלו נעשה עכשיו שקלים כיון שכבר חללו ונעשו חולין:

ציון ירושלים

משום שבועת תקנה. עי׳ בבא מציעא נח וע׳ בש״ך חו״מ סי׳ סו ובמרדכי ובחידושי מהר״ם שיף ואני בדרוש הראשון שם בשם מהרי״ז שדרשתי בשנתמניתי לר״מ דפה דרשתי בענין זה באורך:

גליון הש״ס

[א] משמע דאף לאחר שנתרמה חייב באחריות וכ״פ הק״ע אמנם קשה דא״כ מה קאמר מתניתא פליגא על רשב״ל הא אף לר״י קשה אמאי נשבעין לגוברין הא בעלים משלמין. ואין לומר כיון דחזינן דאף שקבלו בני העיר לשלם אין הקדש יוצא בלא שבועה לר״י משום תקנה ותש״ה נשבעין לגוברין, ואפשר כיון דקי״ל בלא נתרמה ושקל השליח לעצמו לא מעל וגם הגנב משלם כפל משא״כ בנתרמה התרומה דמעל וגם פטור מכפל כמבואר ברמב״ם הל״א ובכ״מ דקודם שנתרמה כהדיוט הוא [illegible]

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יְבֻכַּר לַיהוָה בִּבְהֵמָה לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם שׁוֹר אִם שֶׂה לַיהוָה הוּא: ויקרא כז כו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com